

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Saari, P. & Repo, L. 2022. Vahvuutta urasuunnitteluun korkea-asteella – suosituksista opintojakson suunnitteluun. Lumen – Lapin ammattikorkeakoulun verkkolehti (1).

URL: <https://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=d671de59-b76d-4948-ac3d-b5ba8842918e>

Vahvuutta urasuunnitteluun korkea-asteella – suosituksista opintojakson suunnitteluun

Päivi Saari, FM, lehtori, Älykäs rakennettu ympäristö, Lapin ammattikorkeakoulu

Lea Repo, DI, opettaja, Ohjaus- ja tukipalvelut, Omnia

Asiasanat: korkeakouluopiskelu, urasuunnittelu, uraohjaus, työelämä, ryhmäohjaus, positiivinen pedagogiikka

Taustaksi

Kokosimme korkeakoulujen uraohjaukseen liittyviä hankkeita ja selvityksiä sekä suunnittelimme Lapin ammattikorkeakouluun opintojakson *Vahvuutta urasuunnitteluun* Uraohjauksen erikoistumiskoulutuksen 2021 kehittämistehtävänä (Saari & Repo 2021), josta tämä artikkeli on tiivistetty. Tavoitteena oli vastata korkeakouluopiskelijoiden uraohjaustarpeisiin sekä tukea opiskelijoiden urasuunnittelu- ja työllistymisvalmiuksia huomioimalla erityisesti opiskelijan vahvuudet ja niiden hyödyntäminen.

Uraohjauksella tarkoitamme pidemmän ajanjakson aikana annettavaa säännönmukaista, riittävää ja oikea-aikaista ohjausta, jolla luodaan edellytyksiä opiskelijan urakehityksen kannalta mielekkäille valinnoille hänen tilanteeseensa sopivin menetelmin. Uraohjaus nähdään keskeisenä keinona opiskelijan sitouttamisessa opiskeluun, urasuunnittelutaitojen kehittämisessä sekä koulutus- ja työuraan liittyvien päätösten tukemisessa. Uraohjauksella on tärkeä rooli korkeakouluasteella, ja sen merkitystä on korostettu myös elinikäisen oppimisen ja ohjauksen strategioissa.

Uraohjauksen kehittämishankkeissa on korostettu ohjauksen tulevaisuusorientaatiota, osaamis- ja vahvuusperustaisuutta sekä osaamisen työelämävastaavuutta. Korkeakouluopiskelijoiden uraohjauskokemuksia kartoittavista kyselyistä käy ilmi lisääntynyt ohjauksen tarve erityisesti työelämäsiirtymisissä sekä vahvuuksien tunnistamisessa ja hyödyntämisessä. Opiskelijat toivovat käytännönläheistä työelämä tietoa ja koko opintojen kattavaa henkilökohtaista ohjausta.

Uraohjaus korkea-asteella

Opinto- ja uraohjaus korkeakouluhenkilöstön tehtävänä on entisestään korostunut. Elinikäisen ohjauksen strategiassa 2020–2023 nostetaan esiin ohjauksen saatavuuden lisäksi urasuunnittelutaitojen vahvistaminen sekä työelämän kautta saatu osaaminen ja osaamisen tunnistaminen. OKM määrittelee yhdeksi keskeiseksi tavoitteekseen suomalaisten osaamisen vahvistamisen väestön koulutustasoa nostamalla, sujuvoittamalla työelämään siirtymistä ja kehittämällä jatkuvan oppimisen palveluja (Opetus- ja kulttuuriministeriön strategia 2030). Ammattikorkeakoululaki (932/2014) määrittelee ammattikorkeakoulujen tehtäväksi antaa työelämälähtöistä korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin sekä tukea yksilön ammatillista kasvua. Uraohjaus nähdään keskeisenä keinona ammatillisen kasvun edistämässä.

Nykyneuret tulevat kohtaamaan hyvin erilaisia työuria. Muuttuvat työmarkkinat, teknologinen kehitys, globalisaatio sekä tulevaisuuteen liittyvä epävarmuus edellyttävät jo nyt korkeakouluopiskelijoilta, hyvää itsetuntemusta, resilienssiä (sopeutumiskykyä) ja motivaatiota jatkuvaan oppimiseen. Uraohjauksessa korostuu ennakoitukyky ja tulevaisuuden työelämän muutoksen ymmärrys sekä ohjaustaito, jolla edistetään opiskelijoiden kykyä rakentaa työuraansa muuttuvissa olosuhteissa.

Tärkeä uraohjauksen tavoite on opiskelijan elinikäisen oppimisen avaintaitoihin lukeutuvien urasuunnittelutaitojen kehittyminen. Urasuunnittelutaidoilla tarkoitetaan opiskelijan taitoja kerätä, analysoida, tehdä synteesejä ja järjestää itsen, koulutukseen ja ammatteihin liittyvää tietoa. Urasuunnittelutaitojen avulla yksilö oppii soveltamaan koulutus- ja ammattiuraansa liittyvää tietoa ja tekemään päätöksiä myös myöhemmissä elämänvaiheissa. (Kauppila ym. 2017, 61) Urasuunnittelutaidoilla on ratkaiseva merkitys koulutus- ja työuran siirtymien onnistumisessa. Kuurila (2014, 49) määrittelee urasuunnittelutaidot osaksi uranhallintataitoja, joihin kuuluvat edellä mainittujen lisäksi koulutusalan ja ammatin valitsemisen taidot, työnhakutaidot, organisaatioihin sitoutumisen taidot ja valmiudet elinikäiseen oppimiseen eli jatkuvaan itsensä kehittämiseen.

Uraohjauksen tavoitteena on myös opiskelijan sitouttaminen opiskeluun ja opintojen keskeyttämisen ehkäiseminen sekä opiskelijan itsetuntemuksen kehittäminen. Uraohjauksen välineenä toimii tyypillisesti HOPS (henkilökohtainen opintosuunnitelma), joka sisältää myös urasuunnitelman.

Uraohjauksen kehittämishankkeita

Uraohjauksen merkitys näkyy viime vuosien hankkeissa, joissa on tarkasteltu ja kehitetty korkeakoulujen uraohjausta. Esittelemme tässä muutamia ammattikorkeakouluissa tehtyjä hankkeita ja palautekyselyjä.

VAHTO (Vahvuusperustaisen tulevaisuusohjauksen kehittäminen) -hankkeessa (2019–2021) kehitettiin Lapin korkeakouluopiskelijoiden ohjaamisen käytäntöjä sekä rakennettiin VAHTO-malli yhteistyössä korkeakoulujen henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Mallin avulla pyritään tunnistamaan opiskelijan vahvuuksia ja työelämävalmiuksia sekä kytkemään ne opiskelijan urasuunnitteluun osaksi opintopolkua ja työllistymistä. Vahvuudet, niiden tunnistaminen, näkyväksi tekeminen, hyödyntäminen ja kehittäminen nähdään tärkeänä osana muuttuvan työelämän tarpeisiin vastaavaa tulevaisuusohjausta. Vahvuusperustaista tulevaisuusohjausta on tarkoitus tarjota opiskelijoille opintopolun eri vaiheissa yhteistyössä eri ohjausverkostojen kanssa. Tietoa mallista levitetään myös sidosryhmille ja työelämälle. (Hyvärinen ym. 2021a; Löf 2021; Koke 2021)

Ohjaus tulevaisuuden työhön (OTT) -hankkeessa (2019–2021) kehitettiin ja mallinnettiin korkeakoulujen tulevaisuusorientoitunutta uraohjausta ja pedagogiikkaa. Hankkeessa selvitettiin tekoälyn ja oppimisanalytiikan mahdollisuuksia ohjaustyössä. Opinto- ja uraohjauksen kehittäminen tulevaisuuteen suuntautuneeksi tarkoittaa tulevaisuuden työelämän ymmärrystä, korkeakouluopiskelijoiden resilienssin, toimijuuden sekä osaamisidentiteetin rakentumista, opintojen etenemistä sekä kiinnittymistä työelämään tai jatko-opintoihin. (Isosuo & Karttunen 2021.)

TUURA-hankkeessa kartoitettiin tukea tarvitsevien ammattikorkeakouluopiskelijoiden uraohjauspalveluja. Hankkeessa tuotettu Tukea urapolulle -julkaisu tarjoaa laajan kattauksen uraohjauksen toteuttamisen tavoista sekä urasuunnittelun työkaluista. (Joensuu ym. 2020.)

Raito – Osuvaa urasuunnittelua korkeakoulutetuille -hankkeessa (2016–2019) suunniteltiin uraohjaus- ja neuvontapalveluja Lapin alueen korkeakoulutetuille työttömille yhdessä alueen toimijoiden, kuten TE-palvelujen ja elinkeinoelämän kanssa. Tavoitteena oli kehittää ohjaussisältöjä työelämän tarpeita vastaavaksi sekä tukea työttömiä osaamisen kartoittamiseen ja markkinoimiseen. Hankkeen yhteydessä toteutettiin työnantajakysely, jolla selvitettiin työnantajien näkemystä Lapin korkea-asteelta valmistuvien osaamisen työelämävastaavuudesta. Työnantajat pitävät tärkeänä rekrytoinneissaan valmiin tutkinnon ja

alan työkokemuksen lisäksi hakijan asennetta uuden oppimiseen, joustavuutta ja avoimuutta. Itseohjautuvuus, ongelmanratkaisu- ja sopeutumiskyky, ryhmätyötaidot ja sosiaaliset taidot, ovat myös tärkeitä rekrytoinnissa arvioitavia osa-alueita. (Torvinen 2019.)

AMKista uralle! -hankkeessa luotiin toimintamalleja uraseurantatiedon keräämiseen, vertailuun ja levittämiseen ammattikorkeakoulukentälle. Säännöllisesti kerätyn uraseurantatiedon avulla ennakoidaan osaamistarpeita, tuetaan opiskelijoiden urapolkujen suunnittelua sekä kehitetään koulutuksia. (Tampereen korkeakouluyhteisö 2021.)

Someta Duuniin -hankkeessa kehiteltiin digitaalisia välineitä ja tarkasteltiin niiden sopivuutta uraohjaukseen. Hankkeessa kerättiin kokemuksia somerekrytoinnista ja ePortfolion käytöstä sekä kehitettiin uravalmennukseen sopiva SometaDuuniin-opintokokonaisuus MOOC-ympäristössä. Opintokokonaisuus koostuu neljästä automatisoidusta moduulista, joiden suorituksesta saa osaamismerkkin. Moduulien tavoitteena on ohjata opiskelijaa tarkastelemaan omia vahvuuksiaan ja osaamistaan pohjana omalle uralle. Moduulien avulla opitaan myös henkilöbrändäyksen tekniikkoja, oman imagon luomista, verkostoitumista sekä etsitään piilotyöpaikkoja. (Rantanen ym. 2019.)

Osaamo – kohtaantoa edistämässä -hankkeessa vastataan työelämän kohtaantohaasteisiin ja edistetään työllisyyttä. Hanke jatkuu fyysisenä paikkana, Rovaniemen Osaamona, jossa tarjotaan joustavasti räätälöityjä ratkaisuja yksilöllisiin koulutuksen tai työllistymisen tarpeisiin. Kohderyhmänä on yli 30-vuotiaat työllistymis- ja koulutusvaiheessa olevat työnhakijat sekä työnantajat, erityisesti mikro- ja pk-yritykset. (Lehojärvi ym. 2020.) Osaamo testaa rohkeasti eri toimintamalleja, joista on hyötyä myös korkeakoulujen ura- ja työelämäohjauksen toteuttamisessa. Käyttöön on otettu Foreammatti-palvelu, jonka sisältämä osaamisen kartoitus tarjoaa työvälineen myös korkeakouluille. Osaamon asiakastyön kokemukset ovat auttaneet myös Lapin AMKin urasuunnittelun opintojakson suunnittelussa.

Opiskelijoiden uraohjauskokemukset ja -tarpeet

Korkeakouluissa on tarvetta edelleen kehittää ja lisätä uraohjausta. Tämä käy ilmi opiskelijoiden uraohjauskokemuksia kartoittavista kyselyistä.

OTT-hankkeessa selvitettiin ammattikorkeakouluopiskelijoiden uraohjauskokemuksia. Juutilainen ym. (2021) painottavat ohjauksessa psykososiaalista tukea sekä tukea opiskelijan osaamisen kartoittamisessa, metataitojen ja työelämätaitojen tunnistamisessa ja

verkostoitumisessa alan toimijoiden kanssa. Ohjauksen tulisi keskittyä työelämän ja opintojen integrointiin, opettajien uraohjausosaamisen kehittämiseen ja ohjauksen henkilökohtaisuuteen.

Lapin AMKin opiskelijoiden palautekyselyissä on tullut esiin ura- ja työelämäohjauksen kehittämisen tarvetta. Valmistumisvaiheen opiskelijapalautekyselyn (AVOP 2020) mukaan Lapin AMKissa kehittämistä olisi mm. urasuunnittelutaitoihin annettavassa tuessa ja alumniin hyödyntämisessä.

Raportissa “Lapin korkeakouluista valmistuneiden näkemyksiä vahvuusperustaisesta tulevaisuusohjauksesta” (Hyvärinen ym. 2021a; VAHTO 2021) selvitettiin Lapin korkeakouluista valmistuneilta, millaisissa yhteyksissä he olivat tunnistaneet vahvuuksiaan, kuka heitä oli ohjannut ja millaista ohjausta he olivat saaneet. Valmistuneet toivoivat työelämäyhteyksiin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvien aihepiirien käsittelyä. Työelämään liittyvät kokemukset (esim. harjoittelun ohjaus) ovat tärkeitä paikkoja omien vahvuuksien tunnistamiseen ja hyödyntämiseen. Tuloksissa nostettiin tärkeäksi opiskelijoiden tulevaisuuden urapolkujen ennakointi muuttuvissa olosuhteissa. Vahvuusperustaisuus on hyvä lähtökohta koulutusten työelämäyhteistyön kehittämiseksi. Yhden haastatellun mielipide kuvaa hyvin korkeakouluopiskelijoiden toiveita: “Korkeakouluissa tulisi aloittaa mahdollisimman varhain keskustelu työelämästä ja siellä tarvittavista taidoista, jotta työllistyminen ja työelämä eivät olisi mörköjä, jotka kohdataan vasta valmistumisen yhteydessä.” (Hyvärinen ym. 2021a, 23).

TUURA-hanke keskittyi tukea tarvitsevien opiskelijoiden uraohjaustarpeisiin. Hankkeen tuloksissa korostui tuen tarve henkilökohtaiseen kohtaamiseen, vahvuuksien löytämiseen, työnhakuun liittyvien asioiden tarkasteluun sekä työelämään verkostoitumiseen. (Joensuu ym. 2020).

AMKista uralle! -hankkeessa tehdyn kehitystyön yhtenä lähtökohtana on ollut vastata amk-opiskelijoiden uratietoon liittyviin tarpeisiin. Hankkeessa tehdyn kyselyn perusteella opiskelijoita kiinnostaa heti valmistumisen jälkeen työllistymistä koskeva tieto, työn ja koulutuksen vastaavuuteen ja muunneltavuuteen liittyvät asiat, työn sisältö ja työnhaku sekä työelämässä vaadittava osaaminen. (Penttilä & Nurmikari 2017.)

Kuurilan (2014) väitöskirjan mukaan opiskelijat kokivat uraohjauksen tärkeäksi mutta riittämättömäksi, ja uraohjauksen toivottiin sisältyvän johonkin opintojaksoon. Opiskelijat toivoivat käytännön työelämä tietoa sekä asiantuntevaa ohjausta niin että heidän vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan huomioidaan. Uraohjauksen tarve riippui opintojen vaiheesta. Kuurila

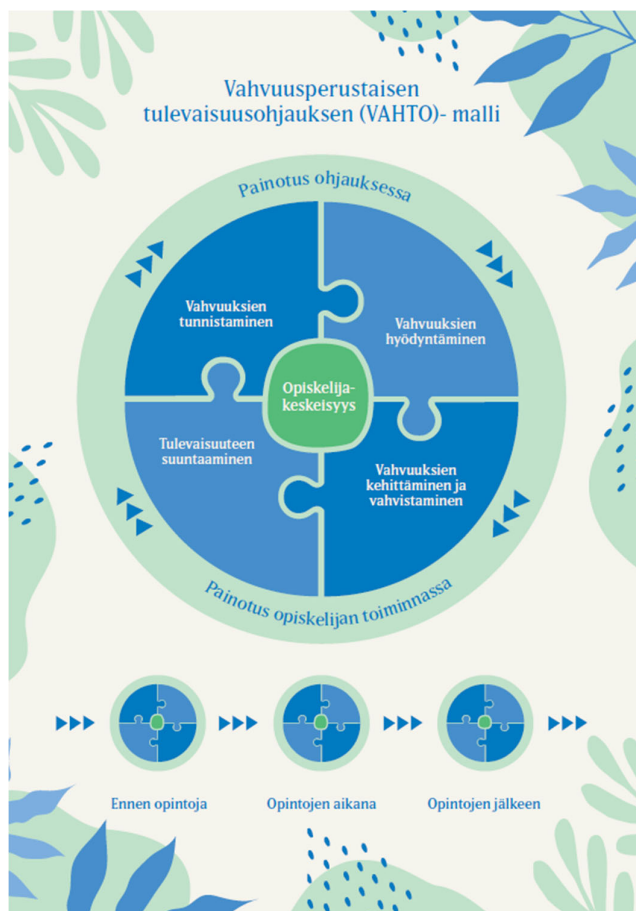
määrittelee kolme erilaista urasuunnittelijatyyppeä: *epävarmat, uteliaat ja tietoiset*. Tyyppien avulla voidaan selittää erilaisia uraohjaustarpeita. Tietoiset uraansa suunnittelevat opiskelijat ovat varmoja uravalinnoistaan ja heillä on selkeät optimiset tavoitteet. Epävarmat urasuunnittelijat kokevat alanvalinnan ja opintojen ainevalinnat haastavaksi sekä kaipaavat tukea tulevaisuuden suunnitteluun. Uteliaat urasuunnittelijat näkevät ammatinvalinnan mahdollisuuksina ja uskovat pärjäävänsä opinnoissaan, mutta tarvitsevat tukea tulevaisuuden jäsentämisessä.

Korkeakoulutettujen työelämään sijoittumisesta on koottua tietoa Opetushallituksen Vipuset -järjestelmässä. Korkeakoulut keräävät lisäksi työelämäyhteistyöhön sekä työelämään siirtymiseen liittyvää tietoa laatujärjestelmiensä ja palautekyselyiden kautta. Ammattikorkeakoulujen valmistumisvaiheen opiskelijapalautekyselyn (AVOP) avulla kerätään tietoa valmistuneiden sijoittumisesta. Lapin korkeakoulut laativat vuorotellen työnantajakyselyn työnantajien kokemuksista korkeakouluista valmistuneiden työelämäosaamisesta.

Uusi vahvuusperustainen tulevaisuusohjauksen VAHTO-malli

Lapin AMKin ja Lapin yliopiston muodostamassa Lapin korkeakoulukonsernissa on tarkoitus ottaa käyttöön vahvuusperustainen tulevaisuusohjauksen (VAHTO) malli vuoden 2022 aikana. “Vahvuusperustaisella tulevaisuusohjauksella tarkoitetaan laajaa ohjausajattelua, jossa tunnistetaan, mistä osa-alueista vahvuudet ja työelämävalmiudet koostuvat, ja miten ne kytketään osaksi onnistunutta urasuunnittelua” (Koke 2021). VAHTO-mallin avulla pyritään hyödyntämään opiskelijan vahvuuksia ja työelämävalmiuksia osana opintopolkua sekä työelämään siirtymistä. Myös ohjaajia ohjeistetaan pohtimaan omia vahvuuksiaan ja heitä kannustetaan opiskelijälähtöiseen ohjaukseen niin, että opiskelija saa riittävästi palautetta. Tärkeää on pohtia, miten luodaan työelämäsuhteita, joissa opiskelija voi hyödyntää vahvuuksiaan. (Hyvärinen ym. 2021a, 26)

VAHTO-mallissa (Kuvio 1) opiskelijakeskeinen vahvuusprosessi pyörii syklinä useaan kertaan opintojen suunnittelusta työelämään siirtymiseen saakka ja kattaa vahvuuksien tunnistamisen, hyödyntämisen ja kehittämisen ja tulevaisuuteen suuntautumisen. Ohjauksen painotus on suurempi vahvuuksien tunnistamisessa ja hyödyntämisessä. Opiskelijan oma toiminta painottuu vahvuuksien kehittämisessä ja suuntaamisessa tulevaisuuteen. Ohjaus sisältää reflektiota, dialogia ja huomioi opiskelijan muunkin elämän.

Kuvio 1. Vahvuusperustaisen tulevaisuusohjauksen (VAHTO) -malli (Hyvärinen ym. 2021b; Rautio ym. 2021)

VAHTO-hankkeen aikana on pilotoitu vahvuusperustaista mallia ja kehitetty sen käytäntöjä. Hankkeessa on toteutettu opinto-ohjaajien koulutuksia ja toisen asteen opiskelijoille suunnattuja työpajoja. Lapin AMKissa on laadittu kaikille opiskelijoille tarkoitettu orientoiva opintojakso *Startti korkeakouluopintoihin*, jossa sovelletaan hankkeen tuloksia. Pilottoimme VAHTO-mallia myös uuden *Vahvuutta urasuunnitteluun* -opintojakson suunnittelussa ja toteutuksessa. Opiskelijoiden vahvuuksia on tarkoitus tunnistaa ja sanoittaa. Toiminnan reflektointi ja dialogisuus kuvastavat ryhmän toimintaa. Keskusteluissa pohdimme, miten omia vahvuuksia voidaan soveltaa opiskelussa ja työssä esimerkiksi tulevaisuuden unelmakarttojen avulla.

Vahvuutta urasuunnitteluun -opintojakso

Opintojakson tavoitteet ja taustateoriat

Vahvuutta urasuunnitteluun -opintojakson ohjaus perustuu VAHTO-mallin mukaiseen vahvuusperustaiseen tulevaisuusohjaukseen, jonka avulla tunnistetaan ja kehitetään yksilön vahvuuksia ja työelämävalmiuksia sekä pyritään kytkemään ne osaksi onnistunutta urasuunnittelua ja työelämään siirtymistä. Testaamme VAHTO-mallia ja sen menetelmiä sekä juurrutamme vahvuusperustaisen ohjauksen ja urasuunnittelun toimintatapoja. VAHTO-mallin taustalla olevan positiivisen pedagogiikan tavoitteena on tehdä oppija yhä tietoisemmiksi omista kyvyistään ja vahvuuksistaan. Nämä ovat usein avaintekijöitä työllistymisen, työssä menestymisen sekä työhyvinvoinnin kannalta. (Wenström ym. 2018.) Sisällön suunnittelussa vastaamme opiskelijoiden palautteissa esiin nousseihin uraohjauksen tarpeisiin

Tulevaisuusohjauksen (Future Guidance) tarkoituksena on avartaa yksilön tulevaisuuskuva, luoda päämääriä sekä auttaa häntä tekemään tietoisia tulevaisuutta koskevia valintoja. Samalla lisääntyy ymmärrys ympäröivän yhteiskunnan tulevaisuudesta. Ohjaaja luo toiveikkuutta ja auttaa opiskelijaa tunnistamaan eri vaihtoehtoja ja toimimaan toivotun tai mahdollisen tulevaisuuden saavuttamiseksi. Tulevaisuusohjausta kuvaa myös dialoginen ohjaus sekä ratkaisukeskeisyys. Reflektio eli sisäinen pohdinta on tärkeä työkalu oman toiminnan ja tulevaisuuden hahmottamisessa. (Ahvenainen ym. 2014; Jokinen ym. 2015.)

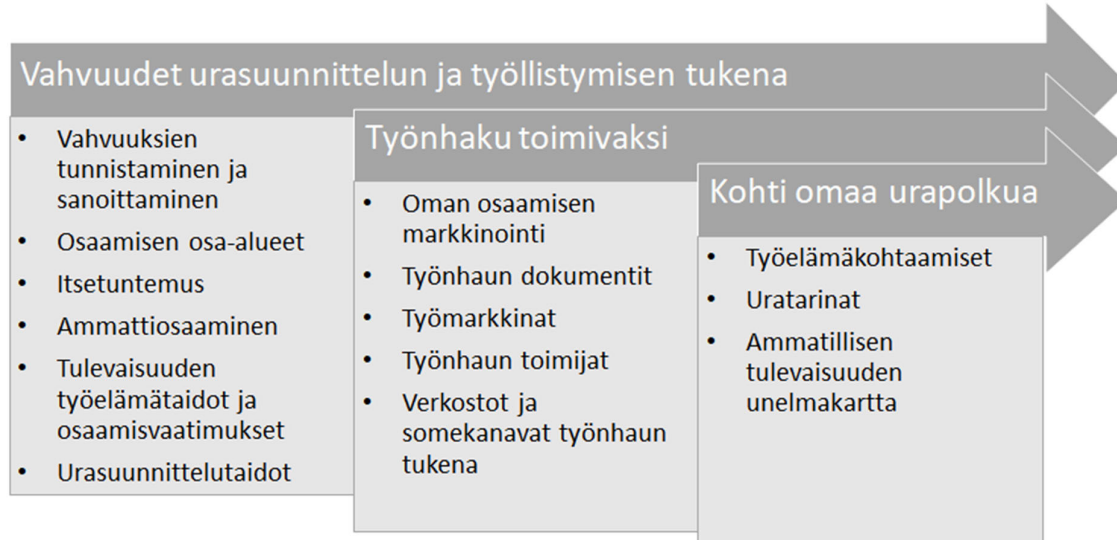
Opintojaksolla hyödynnetään myös ryhmä- ja vertaisohjauksen menetelmiä. Ryhmän keskustelujen ja yhteisten oppimistehtävien avulla opiskelijat voivat jakaa kokemuksia ja saada uusia näkökulmia. Ryhmän vuorovaikutuksen kautta itsetuntemus vahvistuu, oma tulevaisuuskuva hahmottuu ja uranäkymät laajentuvat. Ryhmä tukee myös asiantuntijaksi kasvun prosessia, kun omaa osaamista ja taitoja verrataan muiden taitoihin. (Karhu & Perttunen 2014.) Yhteistoiminnallisissa pienryhmissä hyödynnetään vuorovaikutuksen ja vertaisuuden kokemusta esim. tulevaisuuden uriin liittyvissä keskusteluissa.

Teoreettisena viitekehyksenä ryhmän ohjauksessa on myös Life Design -uraohjausmalli. Mallin *Elämän suunnittelun prosessi* (Life Design process) viittaa siihen, että urasuunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon elämän kokonaisuus ja yhteiskunnan vaatimukset. Ura rakentuu yksilön minäkuvaan vastaavien valintojen ja konkreettisten työelämään liittyvien tavoitteiden yhteisvaikutuksessa, jolloin keskeistä on ympäristön muutoksiin mukautuminen. (Savickas ym. 2019; Savickas 2005.) Opintojaksolla hiotaan opiskelijoiden työelämävalmiuksia

vastaamaan muuttuvia työelämätarpeita. Opiskelijoiden urapolun suunnittelussa sovelletaan myös Life Design -mallin mukaista tarinan kerrontaa (narratiivisuus), jonka avulla haetaan uusia merkityksiä ja näkökulmia. Alumnien ja opiskelutovereiden uratarinoiden (narratiivien) avulla opiskelijan näkemys omasta urapolusta selkiytyy ja hän rakentaa omaan tilanteeseensa sopivan uratarinan. Kokemukset työ- tai koulutuspaikasta nivoutuvat uratarinaksi, jonka reflektointi tukee yksilön itseymmärrystä sekä optimistisen elämännäkymän toteutumista. Narratiivien avulla yksilö tulkitsee itseään ikään kuin ulkopuolelta. (Koskela ym. 2020.)

Ohjauksen aihealueet

Opintojakson *Vahvuutta urasuunnitteluun* ohjauksen aihealueet (Kuvio 2) rakentuvat vahvuuksien ja osaamisen osa-alueiden tunnistamiselle ja sanoittamiselle sekä itsetuntemuksen vahvistamiselle.

Kuvio 2. Opintojakson Vahvuutta urasuunnitteluun ohjauksen aihealueet

- Vahvuudet urasuunnittelun ja työllistymisen tukena

Vahvuuksien tunnistaminen, sanoittaminen ja hyödyntäminen opintojen eri vaiheissa ja matkalla kohti työelämää tai jatko-opintoihin muodostavat ohjauksen perustan. Vahvuuksien käyttö on opittavissa olevaa ja vahvuuksia voidaan harjoitella ja kehittää.

Yksilön *itsetuntemus* on oman itsensä ja omien toimintatapojensa tuntemista. Voi pohtia, miten toimii muiden ihmisten kanssa, miten oppii parhaiten tai tekee tulevaisuutta koskevia valintoja sekä millainen urasuunnittelutyyppe on. Opiskelijan hyvä itsetuntemus on pohjana urasuunnittelutaitojen kehittämisessä.

Ammattiosaaminen eli substanssiosaaminen tarkoittaa pätevyyttä, työtehtävässä vaadittua osaamista tai kykyä, tietoa ja taitoa ammattialalla. Asiantuntijuus kytkeytyy taitoon soveltaa ammattispesifistä tietoa käytännön ongelmien ratkaisuun. Substanssiosaaminen sekä itsesäätely-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot muodostavat tärkeän kokonaisuuden työllistymisen ja urakehityksen kannalta.

Tulevaisuuden työelämätaidot ja alan *osaamisvaatimusten* ymmärtäminen on oleellinen osa urasuunnittelua. Työelämätaidot ovat ammattiin liittyvää tiedollista ja taidollista osaamista, joiden avulla yksilö kehittyy oman alan asiantuntijaksi ja osaa toimia työelämän verkostoissa. Korkeakouluopiskelijoiden työelämätaitoja ovat esimerkiksi sosiaaliset taidot, akateemiset ja tieteellisen ajattelun taidot, tiedon yhdistämistäidot sekä itsesäätely-, johtamis- ja verkostotaidot. Tulevaisuudessa korostuvat muutoksen hallintaa edistävät metataidot, kuten ongelmanratkaisutaidot, itseohjautuvuus, oppimiskyky, osaamisen kehittäminen ja johtaminen sekä tiedon arviointitaidot. Metataidoilla voidaan hallita digitalisaation aiheuttamaa laajaa muutosta työelämässä, koulutuksessa ja arjessa. (Opetushallitus 2019.)

- Työnhaku toimivaksi

Työnhaku toimivaksi -osa-alueen tavoitteena on opiskelijan työnhakutaitojen kehittäminen. Opintojaksolla käsitellään työmarkkinoita ja verkostoja, tarkastellaan työpaikkojen osaamisvaatimuksia ja saadaan työvälineitä työnhakuun. Tarkoitus on laatia tai päivittää työnhakudokumentteja ja kehittää oman osaamisen markkinointia työnhaussa. Ohjauksen osa-alueina ovat myös tavoitteellisen työnhakusuunnitelman laatiminen sekä piilotyöpaikkojen, työnhaun somekanavien ja verkostojen hyödyntäminen työnhaussa.

- *Kohti omaa urapolkua*

Kohti omaa urapolku -osa-alueessa opiskelija kartoittaa vaihtoehtoja työelämäkohtaamisten (alumnit ja messut) ja uratarinoiden avulla, tutustuu tulevaisuuden työelämän osaamisvaatimuksiin ja laatii ammatillisen tulevaisuuden unelmakartan.

Opintojakson kuvaus ja toteutus

Vahvuutta urasuunnitteluun -opintojakso (5 op) tarjotaan vapaasti valittavana opintona kevätlukukaudella. Opintojaksolla kehitetään opiskelijan urasuunnittelutaitoja niin, että hän löytää ja käyttää sopivia urasuunnittelun välineitä. Kokoonumisissa sisällön ja menetelmien punaisena lankana käytetään Lapin AMKissa käyttöön otettavaa VAHTO-mallia. Opiskelijat ovat eri koulutusaloilta, ja monialaisen työskentelyn toivotaan antavan uusia näkökulmia.

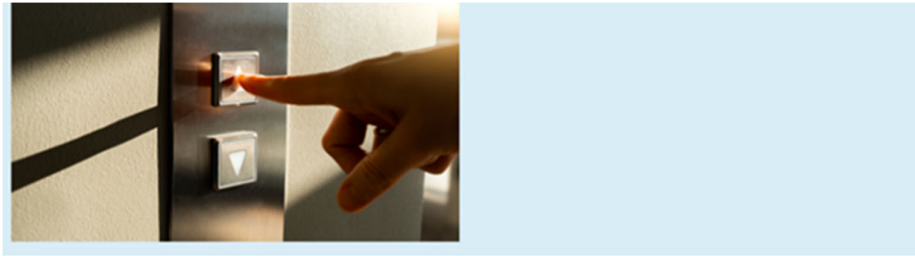
Opiskelijat muodostavat yhteisten kokoontumisten lisäksi yhteistoiminnallisia pienryhmiä. Kokoontumiskerrat sisältävät sekä yksilö- että ryhmätehtäviä ja niiden läpikäyntiä teemoittain.

Kokoontumiskertoja on 6–8 kolmen kuukauden aikana, ja niiden välillä opiskelijoille annetaan itsenäisesti tai pienryhmässä suoritettavia välitehtäviä. Taulukossa 1 on esitetty opintojakson toteutuksen rakenne. Kokoontumiskertojen teemat, tehtävät ja välitehtävät rakentuvat aihealueiden *Vahvuudet urasuunnittelun ja työllistymisen tukena*, *Työnhaku toimivaksi* ja *Kohti omaa urapolkua* alle.

Taulukko 1. Opintojakson toteutuksen rakenne

OPINTOJAKSON AIHEALUE	KOKOONTUMISKERTA JA TEEMA
Vahvuudet urasuunnittelun ja työllistymisen tukena	<i>1. Vahvuudet ja osaaminen</i>
	<i>2. Työelämän osaamisvaatimukset</i>
Työnhaku toimivaksi	<i>3. Työmarkkinat ja verkostot</i>
	<i>4. Työhaun kanavat ja dokumentit</i>
	<i>5. Oman osaamisen kiteytys ja markkinointi</i>
Kohti omaa urapolkua	<i>6. Urapolut tutuksi</i>
	<i>7. Oma urapolku</i>
	<i>8. Yhteenveto, palaute ja jatkosuunnitelma</i>

Opintojakso rakennetaan Moodle-työtilaan, ja opiskelijat kokoontuvat Adobe Connectissa ja myöhemmin Funet Miitissä (Zoom) etänä. Opintojakson suoritusvaatimuksena on osallistuminen kokoontumisiin, tehtävien tekeminen ja oppimispäiväkirjan pitäminen. Arviointi on asteikolla hyväksytyt/täydennettävä. Moodle-oppimisympäristössä on saatavilla eri teemoihin liittyvää materiaali sekä opintojakson tehtävät ja välitehtävät. Opiskelijat täydentävät opintojakson ajan oppimispäiväkirjaansa pohtien kokoontumiskertojen aikana ja välitehtävissä esiin tulleita kysymyksiä. Oppimispäiväkirjassa on keskeistä pohtia, miten omia vahvuuksia voi hyödyntää osana opiskelupolkua ja tulevaisuuden suunnittelua. Oppimispäiväkirja jäsentää opiskelijan osaamista, työkokemusta ja muulla tavalla hankittua osaamista sekä kehittämiskohteita.

- + 5. kokoontumiskerran tavoitteet Muokkaa ▾
- + Hissipuheen laatiminen -harjoitus Muokkaa ▾
- + Momentum_Osaamisen markkinointi Muokkaa ▾
- + Brändäys Muokkaa ▾
- + 5. kokoontumisen oppimispäiväkirja Muokkaa ▾
- + Välitehtävä: Palauta hissipuheesi äänitiedostona Muokkaa ▾

Kuva 1. Esimerkki opintojakson Vahvuutta urasuunnitteluun kokoontumiskerrasta

Kuvassa 1 on esitetty esimerkin omaisesti yhden opintojakson kokoontumiskerran sisältöä (kuva Moodle-oppimisympäristöstä). Ohjaaja esittelee ensin kokoontumiskerran teemaan liittyvät osaamistavoitteet ja niihin liittyvät tehtävät tai testit. Esimerkkejä opintojakson tehtävistä voisi mainita seuraavat: omien vahvuuksien tunnistaminen, oman verkostokartan ja hissipuheen laadinta, Mätsis-rekrytointimessujen työpajaan osallistuminen, ammatillisen unelmakartan suunnittelu, alumnin haastattelu ja työnhaun dokumenttien päivittäminen. Pienryhmissä keskustellaan tehtävistä, vertaillaan vastauksia ja vaihdetaan kokemuksia. Ohjaaja ohjeistaa lopuksi kuhunkin teemaan liittyvän välitehtävän, ja opiskelijat kirjaavat oppimispäiväkirjoihinsa kokoontumisen yhteenvedon pohdintoineen.

Ryhmien toimintaan kytetään myös Lapin AMKin alumnitoiminta, hyödynnetään verkostojen ja hankkeiden (mm. Momentum-hanke) tarjontaa sekä Lapin AMKin, Rovaniemen Osaamon ja Ohjaamon palveluja. Opintojakson toteutus sijoittuu ajallisesti siten, että opiskelijoiden on mahdollista osallistua vuosittain järjestettävälle Lapin Mätsis-rekrytointimessuille, jossa he voivat verkostoitua työelämäedustajien kanssa ja osallistua tapahtuman työpajoihin. Tarkoitus on tehdä vahvuuksiin ja työelämävalmiuksiin liittyviä testejä ja ottaa käyttöön Vahto-hankkeessa kehitetyt vahvuuskortit ja työkirja. Opintojakson sisältöä voidaan soveltaa myös

muissa oppilaitoksissa tai organisaatioissa, esim. Ohjaamon tai Osaamon uraryhmätoiminnassa.

Lähteet:

Ahvenainen, M., Korento, K., Ollila, J., Jokinen, L., Lehtinen, N. & Ahtinen, J. 2014. Tulevaisuus – paljon mahdollista. Tulevaisuusohjauksen ajatuksia ja tekoja. Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Turun yliopisto.

Ammattikorkeakoululaki (932/2014). Viitattu 28.5.2021.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>.

AVOP 2020. AVOP-kysely AMK-tutkintoon valmistuneille 2020 (Lapin AMK). Saatavilla Lapin ammattikorkeakoulusta.

Elinikäisen ohjauksen strategia 2020–2023. Valtioneuvoston julkaisuja 2020: 34. Viitattu 11.5.2021.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162576/VN_2020_34.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Hyvärinen S., Kangastie, H., Kari S., Löf, J., Naakka M. & Uusiautti S. 2021a. Lapin korkeakouluista valmistuneiden näkemyksiä vahvuusperustaisesta tulevaisuusohjauksesta. Lapin AMKin julkaisuja. Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 21/2021. Viitattu 22.5.2021. <https://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=a8e38f8b-8fd6-4878-b745-0ce0f6d88437>.

Hyvärinen, S., Kangastie, H., Löf, J., Rautio, K., Riponiemi, N. & Uusiautti, S. (toim.) 2021b. Vahvuusperustaisen tulevaisuusohjauksen kehittämismatka ja VAHTO-malli Lapin korkeakouluissa (tulossa)

Isosuo, T. & Karttunen, M. (toim.) 2021. HYVÄ, PAREMPI, PARAS TULEVAISUUDEN URAOHJAUS. XAMK Mikkeli. Viitattu 29.5.2021.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/484707/URNISBN9789523443235.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

Joensuu, M., Kopra, M. & Nivalainen, K. 2020. Mitä minä oikeasti osaan? Ohjauksella kohti yksilöllisiä urapolkuja, 24–29. Tukea urapolulle. Helsinki 2020. Viitattu 28.5.2021.
<https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2020/12/tukea-urapolulle-tuura-2020.pdf>.

Jokinen, L., Ollila, J. & Vuorisalo, K. 2015. Oman tulevaisuuden hallinnan mahdollisuudet ja mahdollisuus. Teoksessa Ammatikasvatuksen aikakauskirja 17 (2015): 4, 62–68. Viitattu 9.6.2021. <http://elektra.helsinki.fi/oa/2489-5822/17/4/omantule.pdf>.

Juutilainen, P-K., Nikander, L., Hannula, H., Mäkelä, N. & Rantanen, O. 2021. KATSAUS KORKEAKOULUOPIKELIJOIDEN URAOHJAUSKOKEMUKSIIN. Teoksessa HYVÄ, PAREMPI, PARAS TULEVAISUUDEN URAOHJAUS. XAMK Mikkeli, 15–31.

Karhu, K. & Perttunen, A. 2014. Vertaistuella parempaan osaamisen tunnistamiseen ja sanoittamiseen. Teoksessa Turun ammattikorkeakoulu, Haataja, S., Lehti, M., Metsävuori, L.,

- Poutanen, T., Ritvanen, J. & Viitaniemi, S. (2014). Tulevaisuuden urapolut: Korkeakoulutettujen ohjaus muuttuvassa työelämässä. Turun ammattikorkeakoulu, 74–77.
- Kauppila, P., Koskelo, V. & Pasanen, M. 2017. Uraohjauksen monet toimijat ammattikorkeakouluissa – avauksia osaamisen kehittämiseen, 61–70. Teoksessa Näkökulmia uraseurantaan ja uraohjaukseen – AMKista uralle! -hankkeen loppuraportti. Tampere 2017.
- Koke 2021. VAHTO - Vahvuusperustaisen tulevaisuuteen orientoivan ohjauksen kehittäminen Lapin yliopiston koulutus- ja kehittämispalvelut. Hanketoiminta ja asiakaskertomukset. Viitattu 3.6.2021. <https://www.ulapland.fi/FI/Yksikot/Koulutus--ja-kehittamispalvelut/Hanketoiminta-ja-asiakastarinat/VAHTO---Vahvuusperustaista-ohjausosaamista-kehittamassa>.
- Koskela, S., Hänninen, P., Mäkinen, S. & Sesay, A. 2020. Elinikäisen ohjauksen verkkolehti. Viitattu 7.6.2021. <https://verkkolehdet.jamk.fi/elo/2020/08/17/uratarinat-ohjauksen-tukena/>.
- Kuurila, E. 2014. Uraohjaus ja urasuunnittelu ammattikorkeakoulussa. Annales Universitatis Turkuensis C 384. Turun yliopisto. Viitattu 28.5.2021. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/98607/AnnalesC384KuurilaVK.pdf?sequence=2&isAllowed=y%E2%80%8B>.
- Lehojärvi S., Kangastie H., & Saari, P. 2020. Osaamon palveluilla kohtaamisia, osaamista ja työtä. Lapin Pohjoiset tekijät. Lapin ammattikorkeakoulun blogi. Viitattu 3.10.2021. <https://www.lapinamk.fi/blogs/Osaamon-palveluilla%E2%80%AFkohtaamisia,%E2%80%AFosaamista-ja%E2%80%AFtyota-/40628/8dba753b-cd60-4bb6-ab07-39c7479dab75>
- Löf, J. 2021. Vahvuuksista vauhtia urasuunnitteluun. Pohjoisen tekijät -blogi. Viitattu 31.5.2021. <https://www.lapinamk.fi/blogs/Vahvuuksista-vauhtia-urasuunnitteluun/0q5cunco/8101beb6-ace2-44c5-b74a-7e1ca43fa34f>.
- Opetushallitus 2019. Osaaminen 2035. Raportit ja selvitykset 2019:3. Viitattu 21.6.2021. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/osaaminen_2035.pdf.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön strategia 2030. Viitattu 28.5.2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161521/OKM12.pdf?sequence=4&isAllowed=y>.
- Penttilä, J. & Nurmikari, E. 2017. Lähitulevaisuutta kuvaavaa tietoa urasuunnittelun tueksi – katsaus opiskelijoiden uratiedontarpeisiin. Teoksessa Näkökulmia uraseurantaan ja uraohjaukseen – AMKista uralle! -hankkeen loppuraportti (toim.) Jokinen, T. & Marttila, L., 37–49.
- Rantanen O., Isosuo T., Merivirta M. (toim.) 2019. Someta Duuniin - Digitaaliset urataidot korkeakoulujen uraohjauksessa. Lapin AMKin julkaisuja. Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 25/2019. Viitattu 11.5.2021. <https://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=3e60f19c-31e7-4f39-8779-9137bb6a7744>.
- Rautio, K., Löf, J., Kangastie, H., Uusiautti, S., Hyvärinen, S. & Riponiemi, N. (toim.) 2021. Vahvuusperustainen tulevaisuusohjaus Lapin korkeakouluissa - ohjauksen malli ja kehittämismatka. (Tulossa)

Saari P. & Repo L. 2021. Vahvuutta urasuunnitteluun – Uraohjauksen opintojakson suunnitelma Lapin ammattikorkeakouluun. Uraohjauksen erikoistumiskoulutus 2021. Oulun ja Tampereen ammattikorkeakoulun opettajankoulutus. Saatavilla Lapin ammattikorkeakoulusta.

Savickas, M.L. 2005. The Theory and practice of career counseling. Teoksessa Brown S. D. & Lent R. W. (toim.) Career development and counseling. Putting theory and research to work. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, 42–70.

Savickas, M. L., Nota, L., Rossier, J., Dauwalder, J.-P., Duarte, M. E., Guichard, J., Soresi, S., Van Esbroeck, R. & van Vianen, A. E. M. 2009. Life designing: A paradigm for career construction in the 21st century. Journal of Vocational Behavior 75, 3/2019, 239–250. Viitattu 20.5.2021. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2009.04.004>.

Tampereen korkeakouluyhteisö 2021. Tutkimus. AMKista uralle! Viitattu 3.10.2021. <https://www.tuni.fi/tutkimus/amkista-uralle>.

Torvinen, S. 2019. Lapin korkeakouluista valmistuneiden osaaminen työelämässä – kysely Lapin alueen työnantajille. RAITO – Osuvaa urasuunnittelua korkeakoulutetuille -hankkeen julkaisu. kouluista valmistuneiden osaaminen työelämässä D Muut julkaisut. 9/2019. Viitattu 18.5.2021. <https://www.lapinamk.fi/fi/Yrityksille-ja-yhteisoille/Julkaisut/Lapin-AMKin-julkaisut/Opetus-ja-oppiminen?itemid=2526&showlocation=82de1314-c0ad-4feb-8139-71a7795cb251>.

VAHTO 2021. VAHTO – Vahvuusperustainen tulevaisuusohjaus -hankkeen kyselyn alustavia tuloksia Lapin ammattikorkeakoulussa. Blogi-teksti. Viitattu 29.5.2021. <https://www.lapinamk.fi/fi/Esittely/Ajankohtaista/Pohjoisen-tekijat--Lapin-AMKin-blogi?ln=dottwdnc&id=e6a62226-8d58-46ca-927e-d843f723ee80>.

Wenström, S., Koukkari, M. & Guttorm, T. 2018. Positiivista osaamisperusteista pedagogiikkaa. Teoksessa A. Karjalainen (toim.) Osaamisen opettaja. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 56. Viitattu 4.6.2021. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018102938970>